

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28.11.1975, sp. zn. 4 Cz 90/75, ECLI:CZ:NS:1975:4.CZ.90.1975.1

Číslo: 58/1977

Právní věta: Nepodal-li účastník řízení o dědictví, jemuž to státní notářství uložilo, ve stanovené lhůtě žalobu u soudu o určení platnosti nebo neplatnosti závěti zůstavitele (např. z důvodů uvedených v ustanovení § 38 odst. 2 o. z.), rozhodne o této skutečnosti, jež zůstala mezi účastníky řízení o dědictví sporná, /1/ samo státní notářství ve smyslu ustanovení § 18 not. ř. vycházejíc ze zjištěného skutečného stavu věci.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 28.11.1975

Spisová značka: 4 Cz 90/75

Číslo rozhodnutí: 58

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dědění, Notářství, Notářství státní

Předpisy: 95/1963 Sb. § 18 40/1964 Sb. § 38

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 58/1977 sb. rozh.

Nepodal-li účastník řízení o dědictví, jemuž to státní notářství uložilo, ve stanovené lhůtě žalobu u soudu o určení platnosti nebo neplatnosti závěti zůstavitele (např. z důvodů uvedených v ustanovení § 38 odst. 2 o. z.), rozhodne o této skutečnosti, jež zůstala mezi účastníky řízení o dědictví sporná, 1) samo státní notářství ve smyslu ustanovení § 18 not. ř. vycházejíc ze zjištěného skutečného stavu věci.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 28. 11. 1975, [4 Cz 90/75](#))

V řízení o dědictví po zůstavitelce J. P., zemřelé 24. 11. 1972, zjistilo státní notářství, že zůstavitelka pořídila o svém majetku závěti ve prospěch svých synovců M. P. a V. P., zatímco zákonného dědice – svého bratra B. P. z dědění výslovně vyloučila. B. P. namítl neplatnost závěti s tím, že pořizovatelka při pořizování závěti jednala pod vlivem duševní poruchy a současně předložil přípis lékaře MUDr. O. Z. z nemocnice v O. z 26. 1. 1973, v němž je uvedeno, že zemřelá J. P. trpěla paranoidními stavy (vztahovačnost), postupující senilní demencí a asi od jara 1967 nebyla schopna odpovědně si vyřizovat své záležitosti; od 3. 11. 1972 byla jmenovaná léčena v psychiatrické léčebně v O., kde

zemřela.

Státní notářství v Ostravě podle ustanovení § 18 not. ř. uložilo B. P., aby do 30 dní podal u soudu žalobu o neplatnosti závěti zůstavitelky. Když pak B. P. ani v další lhůtě, kterou mu státní notářství poskytlo, žalobu u soudu nepodal, pokračovalo státní notářství v dalším řízení, a to již pouze s dědici ze závěti, aniž rozhodlo o platnosti závěti zůstavitelky, jež byla mezi dědici ze zákona a dědici ze závěti sporná.

Státní notářství potom určilo obecnou cenu majetku zůstavitele částkou Kčs 139 364, výši dluhů Kčs 8432,90 a čistou hodnotu dědictví částkou Kčs 130 931,10. Dědici ze závěti uzavřeli potom dohodu o vypořádání dědictví, kterou státní notářství svým rozhodnutím schválilo. Po právní moci tohoto rozhodnutí státní notářství potvrdilo nabytí dědictví podle dohody o vypořádání dědictví, a to zůstavitelovým synovcům M. P. a V. P. jako dědicům ze závěti.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že uvedeným rozhodnutím státního notářství o schválení dohody o vypořádání dědictví i jeho rozhodnutím o potvrzení nabytí dědictví byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 4 odst. 1 not. ř. státní notářství při rozhodování i při ostatní své činnosti vychází ze skutečného stavu věci, dbá o určitost právních vztahů a o předcházení sporům. Nemůže-li státní notářství rozhodnout, protože jeho rozhodnutí závisí na skutečnosti, jež zůstala mezi účastníky sporná i po provedeném šetření k jejímu objasnění, a není-li možno dosáhnout mezi účastníky dohody, postupuje státní notářství podle ustanovení § 18 not. ř., tj. přeruší řízení až do rozhodnutí o sporné skutečnosti v soudním, popřípadě v jiném řízení. Nepodá-li účastník, jemuž to státní notářství uložilo, ve stanovené lhůtě návrh na takové rozhodnutí, státní notářství v řízení pokračuje a rozhodne i o této skutečnosti.

Státní notářství však takto v projednávané věci nepostupovalo.

Nepodal-li účastník, jemuž to státní notářství uložilo, návrh na zahájení řízení u soudu, v němž by bylo rozhodnuto, zda závěť zůstavitelky je platná či nikoli, je státní notářství povinno o této otázce samo rozhodnout. I při tomto rozhodování musí státní notářství vycházet ze skutečného stavu věci a musí dbát o to, aby skutkový stav byl zjištěn co nejúplněji a aby pro své rozhodnutí mělo úplné podklady.

V projednávané dědické věci vzešla pochybnost o platnosti závěti, poněvadž jeden z účastníků řízení (dědic ze zákona) tvrdil, že pořizovatelka nebyla schopna činit platné právní úkony a předložil o tom vyjádření ošetřujícího lékaře. Bylo též zjištěno, že zůstavitelka byla před svou smrtí umístěna v psychiatrické léčebně. Bylo proto povinností státního notářství, když žaloba, na niž účastníka řízení státní notářství podle ustanovení § 18 not. ř. odkázalo, nebyla podána, provést důkazy potřebné k posouzení platnosti tohoto právního úkonu z hlediska ustanovení § 38 odst. 2 o. z., zejména vyžádat lékařskou dokumentaci ze zdravotního střediska a z psychiatrické léčebny, popřípadě provést důkaz znaleckým posudkem z oboru psychiatrie, anebo provést i další potřebné důkazy, a teprve na základě takto zjištěného stavu posoudit spornou skutečnost, a to např. i samostatným rozhodnutím (§ 17 odst. 2 not. ř.).

Státní notářství takto nepostupovalo. Ohledně sporné závěti nejprve vydalo rozhodnutí, kterým účastníku uložilo podat žalobu v občanském soudním řízení, a když pak žaloba u soudu podána nebyla, otázkou platnosti závěti se již vůbec nezabývalo a potvrdilo nabytí dědictví dědicům ze závěti.

Tímto postupem porušilo státní notářství zákon v ustanovení § 4 odst. 1, § 18 a § 39 not. ř. v souvislosti s ustanovením § 38 o. z.

1) Naproti tomu pokud jde o posouzení nesporných formálních náležitostí závěti viz č. 34/1976 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (str. 224).